

Innst. O. nr. 49

(2008–2009)

Innstilling til Odelstinget fra helse- og omsorgskomiteen

Ot.prp. nr. 18 (2008–2009)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader (Forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

Helse- og omsorgsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til lov om endringer i tobakksskadeloven. Forslaget gjelder endringer i reglene om reklame og vil medføre endringer i forskrift 15. desember 1995 nr. 989 om forbud mot tobakksreklame m.v. (reklameforskriften). Forslagets hovedinnhold er et forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr på utsalgssteder.

I tillegg foreslås enkelte mindre endringer i tobakksskadeloven som i hovedsak er kodifiseringer av gjeldende rett som foreslås for at lovteksten i størst mulig grad skal gjenspeile dagens rettstilstand. Det foreslås også at loven omstruktureres, og at det inntas overskrifter til hver enkelt bestemmelse.

Som bakgrunn for forslaget vises det til at Regjeringen i "Nasjonal strategi for det tobakksforebyggende arbeidet 2006–2010" har satt som mål at andelen unge som røyker, skal halveres i løpet av fem år, og at økningen i snusbruk skal stanses. I strategiplanen heter det at et forslag om forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer på utsalgssteder bør utredes som et mulig salgsbegrensende tiltak.

Sosial- og helsedirektoratet (nå Helsedirektoratet) har utredet forslaget og kom med sin anbefaling i en rapport av 1. november 2006. Av rapporten framgår det at direktoratet mener at dagens godt synlige utstilling av tobakksvarer på utsalgsstedene fungerer

som reklame. Direktoratet konkluderer med at et forbud mot synlig oppstilling vil føre til at tobakkspakkenes reklamefunksjon reduseres. Etter direktoratets vurdering vil et slikt forbud ha en særlig gunstig forebyggings effekt overfor unge som ikke røyker eller snuser, og overfor personer som forsøker å slutte eller har sluttet å bruke tobakksvarer. Direktoratet mener derfor at et forbud mot synlig oppstilling vil være et hensiktsmessig og effektivt tobakksforebyggende tiltak særlig for ungdom.

Tobakksskadeloven oppstiller i § 2 et totalforbud mot reklame for tobakksvarer. Det samme gjelder for piper, sigarettpapir og sigarettullere. Ved forskrift 15. desember 1995 nr. 989 (reklameforskriften) § 8 nr. 5 er det gjort unntak for "oppstilling av tobakksvarer inne i utsalgslokalet i den utstrekning slik plassering er hensiktsmessig for en rasjonell omsetning". Videre er følgende unntak gjort i reklameforskriften § 9 annet ledd: "Piper, munnstykker, sigarettpapir, sigarettullere, askebegere og annet røykeutstyr, samt imitasjoner av tobakksvarer og røykeutstyr kan kun stilles ut i butikk/forretning når vilkårene i forskriftens § 8 nr. 5 er oppfylt."

Det redegjøres for reguleringer i Island, Irland, Australia, Canada og Thailand.

Helse- og omsorgsdepartementet har utarbeidet et høringsnotat der det ble foreslått inntatt en egen bestemmelse i tobakksskadeloven om forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr m.m. på utsalgssteder og enkelte andre endringer i tobakksskadeloven. Forslaget ble sendt på høring i mars 2007 med høringsfrist i juni samme år. Det innkom 47 hørings svar med merknader.

1.2 Forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr på utsalgssteder

Departementet legger på bakgrunn av en kunnskapsoppsummering fra SIRUS til grunn at tilgjenge-

lig kunnskap om reklame og reklamens effekt har overføringsverdi til synlig oppstilling av tobakksvarer. Departementet mener synlig oppstilling utgjør en ikke ubetydelig kjøpspåvirkning, og at forbud mot synlig oppstilling vil være et egnet virkemiddel for å hindre slik påvirkning.

Siden en fremdeles har begrenset kunnskap om effekten av et forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer, mener departementet at det bør gjennomføres en evaluering av tiltaket.

1.3 Virkeområdet for forbudet mot synlig oppstilling

I høringsnotatet ble det foreslått at forbudet mot synlig oppstilling skulle gjelde på utsalgssteder. Spesialforretninger for tobakk ble foreslått unntatt fra forbudet.

Departementet mener at alle steder hvor tobakksvarer og/eller røykeutstyr selges, skal omfattes av begrepet "utsalgssted", dvs. at også andre utsalgssteder enn de tradisjonelle, slik som konserter, utstillinger og festivaler som er arenaer hvor særlig ungdom samles, omfattes av forbudet. Forbudet omfatter også midlertidige utsalgssteder og utsalgssteder som ikke er knyttet til lokaler, transportmidler eller lignende.

Det foreslåtte forbudet mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr på utsalgssteder innebærer ingen endring i rettstilstanden når det gjelder forbudet mot reklame for tobakksvarer på Internett. Når det gjelder røykeutstyr, blir det imidlertid nå helt klart at man heller ikke kan reklamere for denne typen varer på Internett.

I høringsnotatet ble spesialforretninger for tobakk beskrevet som utsalgssteder "som hovedsakelig selger tobakksvarer og røykeutstyr". Slike utsalgssteder ble foreslått unntatt fra forbudet. Det uttales at kriteriet om at utsalgsstedet "hovedsakelig" må selge slike varer, må tolkes strengt, og at dersom utsalgsstedet på grunn av sitt varesortiment i mer enn ubetydelig utstrekning må forventes benyttet av andre enn kunder som har til hensikt å kjøpe tobakksvarer eller røykeutstyr, er ikke utsalgsstedet å betrakte som en spesialforretning i lovens forstand. Departementet vil vurdere behovet for en nærmere regulering av rekkevidden av unntaket for spesialforretninger i forskrift.

Departementet understreker at forslaget om forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr m.m. på utsalgssteder også omfatter taxfree-ut salg ved flyplasser.

Departementet foreslår at forbudet mot synlig oppstilling skal gjelde for tobakksvarer og røykeutstyr, imitasjoner av slike varer og for automatkort. Begrepet "tobakksvarer" skal forstås på samme måte som i tobakksskadeloven § 1, som varer som kan røykes, innsnuses, suges eller tygges såfremt de helt eller delvis består av tobakk.

At synlig oppstilling av tobakksvarer forbyr, innebærer at reklameforskriften § 8 nr. 5 må oppheves idet denne bestemmelsen gjør unntak fra reklameforbudet for oppstilling av slike varer.

At røykeutstyr omfattes av forbudet, innebærer at reklameforskriften § 9 annet ledd må oppheves idet denne bestemmelsen gjør unntak fra reklameforbudet for oppstilling av slike varer.

1.4 Konsekvenser og kostnader for utsalgsstedene

Etter departementets vurdering vil kostnadene og de praktiske utfordringene knyttet til omlegging av vareplassering som følge av det foreslåtte forbudet være overkommelige for utsalgsstedene.

1.5 Overgangsperiode

Etter departementets vurdering bør det gis en overgangsperiode som gir utsalgssteder som ønsker å gjøre forholdsvis omfattende endringer, mulighet til dette. En overgangsperiode på seks måneder vil etter departementets vurdering gi utsalgsstedene tilstrekkelig tid til både å finne og gjennomføre hensiktsmessige løsninger.

1.6 Forholdet til Norges forpliktelser etter EØS-avtalen og retten til ytringsfrihet

Det blir i proposisjonen gjort en vurdering av hvorvidt det aktuelle rettsområdet er regulert i EØS-rettslig sekundærlovgivning, og en vurdering av forholdet til EØS-avtalens artikkel 11, artikkel 13, EØS-avtalens konkurranseregler og retten til ytringsfrihet etter den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 10.

Det konkluderes med at de foreliggende forslagene ikke er i strid med gjeldende EØS-regelverk.

1.7 Andre endringer i tobakksskadeloven

Departementet ønsker å gjøre tobakksskadeloven mer brukervennlig ved hjelp av overskrifter til hver enkelt bestemmelse, og ved å endre noe på strukturen i loven. Departementet foreslår også presiseringer av enkelte bestemmelser for å avhjelpe uklarheter knyttet til den gjeldende lovteksten.

1.7.1 Presisering av forbudet mot salg av tobakksvarer fra automat

Departementet foreslår at tobakksskadeloven § 5 tredje ledd, som forbyr salg av tobakksvarer fra automat, skal skilles ut fra § 5 for øvrig og tas inn som egen paragraf. Departementet foreslår videre en justering av ordlyden for å tydeliggjøre at forbudet mot salg fra automat kun gjelder for selvbetjente automater og ikke for løsninger der kunden kjøper automatkort e.l. i kassen og deretter selv henter tobakksvare-

ne fra en automat. Det foreslås også en presisering av at automatkort må gis en nøytral utforming. Endelig foreslås det at departementet gis adgang til å gi nærmere regler om gjennomføring og utfylling av den foreslåtte bestemmelsen ved forskrift.

1.7.2 Presisering av reklameforbudet

For å unngå tolkningstvil og for å gjøre tobakkskadefoven mer brukervennlig mener departementet at det er hensiktsmessig å endre ordlyden i tobakkskadefoven § 2 slik denne omfatter også "annet røykeutstyr" og at en definisjon av "røykeutstyr" tas inn i loven.

1.7.3 Presisering av forbudet mot gratis utdeling av tobakksvarer til forbruker

Departementet foreslår at forbudet mot gratis utdeling av tobakksvarer presiseres og skilles ut i en egen bestemmelse.

1.7.4 Forbud mot spesielle rabatter

Departementet foreslår å innta en ny bestemmelse i tobakkskadefoven som forbyr bruk av spesielle rabatter ved salg av tobakksvarer til forbruker.

1.8 Tilsyn og sanksjoner

Det er i dag Helsedirektoratet som fører tilsyn med at reklameforbudet og reglene om merking av tobakksvarer etterlevs, jf. tobakkskadefoven § 8. Det er etter departementets vurdering hensiktsmessig at direktoratet på samme måte gis ansvar for å føre tilsyn med forbudet mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr m.m. på utsalgssteder, forbudet mot gratis utdeling av tobakksvarer til forbruker, forbudet mot omsetning av tobakksvarer med rabatt og forbudet mot salg av tobakksvarer fra selvbetjent automat. Det foreslås derfor at direktoratet får tilsynsansvar for samtlige av de ovennevnte forbud.

Det foreslås at tobakkskadefoven § 8 annet til fjerde ledd som gir Helsedirektoratet hjemmel til å pålegge retting og fastsette tvangsmulkt ved brudd på reklameforbudet og merkebestemmelsene, utvides til også å omfatte brudd på de øvrige forbud som foreslås.

1.9 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr innebærer at de fleste utsalgssteder må flytte, bygge om eller på annen måte tilpasse eksisterende utstillingsmontre og oppbevaringsløsninger for tobakksvarer og røykeutstyr. Størrelsen på kostnadene dette medfører for det enkelte utsalgssted avhenger i stor grad av hvilken løsning utsalgsstedet velger for å etterleve forbudet. Etter departementets vurdering kan imidlertid forbudet etter-

levs med enkle virkemidler og lave kostnader for de aller fleste utsalgssteder. Det forventes ikke at forslaget vil medføre administrative konsekvenser av betydning for utsalgsstedene.

Forslaget om at automatkort må være nøytralt utformet, kan medføre visse kostnader for utsalgssteder som har tatt slike kort i bruk.

De øvrige endringsforslagene vil ikke ha økonomiske konsekvenser av betydning ettersom disse er presiseringer av eksisterende bestemmelser som ikke innebærer endringer i rettstilstanden.

Den utvidelsen av anvendelsesområdet for straffebestemmelsen som lovforslaget innebærer, vil, slik departementet ser det, ikke innebære noen økning av betydning når det gjelder arbeidsmengde for politirettsmyndigheter.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Jan Bøhler, Sonja Mandt-Bartholsen, Gunn Olsen og Dag Ole Teigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, fra Kristelig Folkeparti, Laila Dávøy, og fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, støtter Regjeringens forslag om lov om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader. Lovendringen vil gi et forbud om synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr. Formålet med lovendringen er å bidra til redusert andel røykere og snusbrukere i befolkningen generelt og blant barn og unge spesielt. Flertallet har merket seg at intensjonen ved forbudet er å bidra til å beskytte barn og unge mot de helseskadelige virkningene av tobakksbruk. Ifølge tobakkskadefoven oppstiller § 2 et totalforbud mot reklame for tobakksvarer, og synlig oppstilte tobakksvarer innebærer en reklameeffekt for disse varene. Flertallet er enig i at en reduksjon av antallet barn og unge som begynner å røyke og/eller bruke snus, på sikt vil føre til en reduksjon i andelen voksne røykere og snusbrukere. I tillegg vil et forbud mot synlig oppstilling kunne bidra til å gjøre det enklere for personer som forsøker å slutte eller har sluttet med tobakk.

Flertallet mener Norge med denne lovendringen følger internasjonale trender for oppmerksomheten rundt tobakksbruk og de negative konsekvensene slik dette har for folks helse. Helsefarene ved røyking er godt kjent. Røyking er en av de viktigste enkeltfaktorene som det er mulig å forebygge med størst innflytelse på helsetilstanden til den enkelte. Rapport 2006:04 "Hvor dødelig er røyking?" fra Nasjonalt folkehelseinstitutt viser at det årlig er ca. 6 700 dødsfall som skyldes røykerelatert sykdom i Norge. I tillegg dør ca. 350–550 personer av passiv røyking

hvert år. Flertallet mener det er viktig å benytte alle mulige midler i kampen mot at flere blir syke og dør som en følge av røyking.

Flertallet viser til at forslaget ikke er til hinder for voksne som ønsker å kjøpe tobakksvarer. De fleste voksne tobakksbrukere vet hvilke produkter de foretrekker, og trenger ingen visuell påminnelse om dette. Prislister vil gi kundene mulighet til å orientere seg om utvalg og priser. Forslaget innebærer ikke noen begrensning av produktutvalget eller av antall utsalgssteder. Flertallet påpeker at de praktiske konsekvensene av det foreslåtte forbudet er at utsalgsstedene må oppbevare de aktuelle varene slik at de ikke er synlige for kundene. Så lenge plasseringen oppfyller kriteriet om at varene ikke skal være synlige for forbrukerne, vil hvert enkelt utsalgssted stå fritt til å velge en hensiktsmessig løsning.

Flertallet har merket seg de mange høringsvarene som viser at det er bred oppslutning blant høringsinstansene om at det er viktig å forebygge de helseskadelige virkningene av tobakk. Høringsinstansene er imidlertid delt i synet på høringsnotatets forslag om å innføre et forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr. Av de 47 høringsinstansene som uttalte seg om forslaget, er omtrent halvparten positive eller nøytrale, og halvparten er negative. Flertallet merker seg videre at det i all hovedsak er høringsinstansene fra handelsnæringen og tobakksindustrien som er negative til det foreslåtte forbudet. Selv om de trekker frem sider som kan være relevante for deres bransjer, mener flertallet det vil være galt å ivareta disse hensyn fremfor behovet for å forebygge tobakksrelaterte skader i befolkningen og hindre at flere unge begynner å røyke eller snuse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen, Vigdis Giltun og lederen Harald T. Nesvik, er av den oppfatning at de lovendringer som foreslås i proposisjonen, ikke nødvendigvis medfører den måloppnåelsen man ønsker for å redusere bruk av tobakksvarer blant befolkningen. Disse medlemmer vil vise til at dette er lovlig omsettbare varer som ethvert menneske over 18 år har lov til å anskaffe seg. Disse medlemmer er enig i at målet må være å få folk til å slutte å røyke, men mener at dette må skje gjennom positive incentiver fremfor tiltak som er med på å bidra til å umyndiggjøre mennesker over 18 år. Erfaringer fra andre land som Island og deler av Canada kan ikke påvise noen markant nedgang i salget av tobakksvarer til tross for at tobakksvarer har vært "ikke synlige" i mange år.

Disse medlemmer viser videre til den pågående debatten knyttet til å forby salg av røyk på bensinstasjoner og kiosker. Dersom man på dette tids-

punkt krever at det foretas ombygginger til en kostnad på rundt 30 000 kroner for disse virksomhetene, for så senere å forby deres mulighet til å selge disse varene, så vil det være en dobbelt kostnad. Disse medlemmer vil understreke at disse virksomhetene, og spesielt de som har en beliggenhet i distriktene, har sin hovedinntekt basert på salg av tobakksvarer og ringvirkninger av dette. Dersom denne lovendringen medfører at disse virksomhetene må legges ned, medfører dette mindre tilgjengelighet for personer som bor i distriktene. Dette kan igjen medføre en større omsetning av illegale varer. Disse medlemmer viser til at de konkurransemessige konsekvensene ikke er vurdert utover at saken har vært på såkalt EØS-høring. Konkurransen mellom ulike produkter og mellom ulike butikker er ikke vurdert, og endringen vil kunne ha utilsiktede konsekvenser. Erfaringer fra land som har gjennomført en slik ordning, tilsier at salget blir vridd fra de små butikkene til de store, med de negative konsekvenser dette får for butikker i distriktene.

Disse medlemmer viser videre til de problemer som oppstår ved at de som røyker, oppholder seg ved inngangspartier til restauranter og andre offentlig tilgjengelige bygg. Disse medlemmer mener derfor det må åpnes for bruk av ubetjente røykerom, som ikke er til sjenanse for andre enn dem som av fri vilje velger å benytte seg av slike rom. Dette vil, slik disse medlemmer ser det, bidra til å hensynta både de som røyker og de som ikke røyker.

Disse medlemmer mener at forskningen på nåværende tidspunkt ikke er entydig når det gjelder helseskader knyttet til bruk av snus, og at det derfor ikke er grunn til å likestille snus og tobakk med hensyn til merking av pakkene. Disse medlemmer viser også til at snus ikke er et produkt som plager andre hva gjelder passiv bruk.

Disse medlemmer vil stemme mot proposisjonens forslag til endring av tobaksskadeloven.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av tobaksskadeloven § 6 slik at loven åpner for bruk av ubetjente røykerom som ikke er til sjenanse for andre enn dem som frivillig benytter seg av slike rom."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Inge Lønning og Sonja Irene Sjøli, og fra Venstre, Gunvald Ludvigsen, støtter intensjonene i forslaget om å redusere helseskader som knytter seg til tobakksbruk. Det vises til at forbudet mot røyking på serveringssteder, som ble innført under Samarbeidsregjeringen, har hatt en svært positiv effekt for å redusere helseskadelig tobakks-

bruk. Disse medlemmer kan imidlertid ikke se at det er tilstrekkelig godt gjort at forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer vil være effektivt for å redusere røyking. Det er allerede innført et totalforbud mot reklame for tobakksvarer, som skal sikre at helseskadelige tobakksprodukter ikke markedsføres. Samtidig vil et slikt forbud innebære omkostninger og utgifter for handelsnæringen. Det fremstår ikke som rimelig å påføre næringslivet slike ulemper så lenge det er uklart om dette gir helsemessige gevinster. På bakgrunn av dette vil disse medlemmer stemme mot de forslag til endringer i tobakksskadeloven § 5, som innebærer forbud mot synlig oppstilling av tobakk og røykeutstyr.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av tobakksskadeloven § 6 slik at loven åpner for bruk av ubetjente røykerom som ikke er til sjenanse for andre enn dem som frivillig benytter seg av slike rom.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre med unntak av forslaget til § 5 som fremmes av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Komiteen viser til proposisjonen og merknadene og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader

I

I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om vern mot tobakksskader (*tobakksskadeloven*)

§ 1 skal lyde:

§ 1 Formål

Formålet med denne lov er å begrense de helseskader som bruk av tobakksvarer medfører.

§ 2 skal lyde:

§ 2 Definisjoner

Med tobakksvarer forstås i denne lov varer som kan røykes, innsnuses, suges eller tygges såfremt de helt eller delvis består av tobakk.

Med røykeutstyr forstås i denne lov varer som etter sitt formål hovedsakelig benyttes i forbindelse med tobakksvarer.

Med spesialforretning for tobakk menes utsalgssted som hovedsakelig selger tobakksvarer eller røykeutstyr.

§ 3 skal lyde:

§ 3 Geografisk virkeområde

Loven gjelder for Norge, herunder Svalbard og Jan Mayen.

Loven kommer til anvendelse for petroleumsvirksomhet til havs i den grad slik virksomhet omfattes av lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 1-3.

§ 4 skal lyde:

§ 4 Forbud mot tobakksreklame

Alle former for reklame for tobakksvarer er forbudt. Det samme gjelder for piper, sigarettpapir, sigaretrullere og annet røykeutstyr.

Tobakksvarer må ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

Et merke som hovedsakelig er kjent som et merke for tobakksvare kan ikke benyttes i reklame for andre varer eller tjenester, så lenge det aktuelle merke benyttes i forbindelse med en tobakksvare.

Tobakksvarer kan ikke lanseres ved hjelp av varemærker som er kjent som, eller i bruk som, merke for andre varer eller tjenester.

Kongen kan gi forskrifter om unntak fra reglene i denne paragraf.

§ 5 skal lyde:

§ 5 Forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr

Synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr på utsalgssteder er forbudt. Tilsvarende gjelder for imitasjoner av slike varer og for automatkort som gir kunden adgang til å hente ut tobakksvarer eller røykeutstyr fra automat.

Forbudet i første ledd gjelder ikke for spesialforretninger for tobakk.

Det kan på utsalgssteder gis nøytrale opplysninger om pris, og om hvilke tobakksvarer som selges på stedet. Tilsvarende gjelder for røykeutstyr.

Departementet kan gi forskrifter om gjennomføring og utfylling av disse bestemmelser og gjøre unntak fra dem.

§ 6 skal lyde:

§ 6 Forbud mot gratis utdeling av tobakksvarer

Enhver form for gratis utdeling av tobakksvarer til forbruker fra en fysisk eller juridisk person som driver næringsvirksomhet, er forbudt.

§ 7 skal lyde:

§ 7 Forbud mot omsetning med rabatt

Det er forbudt å gi spesiell rabatt ved salg av tobakksvarer til forbruker.

§ 8 skal lyde:

§ 8 Forbud mot salg av tobakksvarer fra selvbetjent automat

Salg av tobakksvarer fra selvbetjent automat er forbudt. *Forbudet omfatter ikke løsninger der kunden henter ut tobakksvarer fra automat med forhåndsbetalt automatkort.*

Automatkort må ikke påføres vare- eller firmanerke eller andre kjennetegn for tobakksvarer. Automatkort kan kun påføres en nøytral skriftlig angivelse av varemerkenavnet på den aktuelle tobakksvaren.

Automater må ikke påføres vare- eller firmanerke eller andre kjennetegn for tobakksvarer. Det kan kun gis en nøytral, skriftlig angivelse av at innretningen er en automat for tobakksvarer.

Departementet kan gi forskrifter om gjennomføring og utfylling av disse bestemmelser.

§ 9 skal lyde:

§ 9 Krav til merking av tobakksvarer

Det er forbudt å føre inn i Norge, selge eller utdele tobakksvarer som ikke er merket med advarsel som peker på farene for helseskade ved bruk av slike. Tilsvarende skal sigarettpakker være merket med en innholdsdeklarasjon.

Det er forbudt å føre inn i Norge, selge eller utdele tobakksvarer som ved tekst, navn, varemerke, illustrasjoner eller andre tegn antyder at et spesielt tobakksprodukt er mindre helseskadelig enn andre.

Den som produserer eller selger tobakksvarer, kan ikke ved symbol eller tekst på pakninger gi egne opplysninger om de helsemessige konsekvenser ved å røyke.

Departementet gir nærmere forskrifter om merkingen etter denne paragraf.

§ 10 skal lyde:

§ 10 Tobakksvarers innhold

Departementet kan gi forskrifter om tobakksvarers innhold, herunder maksimalgrenser for bestanddeler, vekt, filter, innpakning mv.

§ 11 skal lyde:

§ 11 Aldersgrenser

Det er forbudt å selge eller overlate tobakksvarer eller imitasjoner som kan oppfordre til bruk av slike varer, til personer under 18 år. Er det tvil om kjøperens alder, kan salg bare finne sted dersom kjøperen dokumenterer å ha fylt 18 år.

Salg av tobakksvarer til forbruker kan bare foretas av personer over 18 år. Dette gjelder likevel ikke hvis en person over 18 år har daglig tilsyn med salget.

Departementet kan gi forskrifter om aldersgrensen for innførsel av tobakksvarer og sigarettpapir.

§ 12 skal lyde:

§ 12 Røykeforbud i lokaler og transportmidler

I lokaler og transportmidler hvor allmennheten har adgang skal lufta være røykfri. Det samme gjelder i møterom, arbeidslokaler og institusjoner hvor to eller flere personer er samlet. Dette gjelder ikke i beboelsesrom i institusjoner, men institusjonen plikter å gi dem som ønsker det, tilbud om røykfrie rom.

Dersom det innen et område er flere lokaler som har samme formål, kan røyking tillates i inntil halvparten av disse. De røykfrie lokaler må ikke være mindre eller av dårligere standard enn lokaler hvor røyking tillates.

Røyking kan ikke tillates i serveringssteder. Med serveringssteder menes lokaler der det foregår servering av mat og/eller drikke, og hvor forholdene ligger til rette for fortæring på stedet.

Eieren eller den som disponerer lokalene eller transportmidlene, plikter å sørge for at reglene gitt i eller i medhold av disse bestemmelsene blir overholdt. Det skal markeres med tydelige skilt at røyking er forbudt på steder hvor det kan være tvil om dette, samt ved inngangen til alle serveringssteder. For å sikre at forbudet mot røyking på serveringssteder etterleves, skal serveringssteder føre internkontroll og etablere et internkontrollsystem. Internkontrollen skal kunne dokumenteres overfor tilsynsmyndighetene.

Person som på tross av advarsel fra eieren eller den som driver lokalet eller transportmidlet eller representant for denne, overtrer bestemmelse gitt i eller i medhold av paragrafen her kan bortvises fra lokalet eller transportmidlet.

Kongen kan gi nærmere regler om gjennomføring og utfylling av disse bestemmelser og kan gjøre unntak fra dem.

§ 13 skal lyde:

§ 13 Tilsyn med røykeforbudet

Kommunestyret skal føre tilsyn med at reglene i og i medhold av § 12 overholdes. Kommunestyrets myndighet etter denne paragraf kan delegeres til et organ i kommunen eller til et fellesorgan for flere

kommuner. Dreier det seg om arbeidslokaler, føres tilsynet av Arbeidstilsynet.

Reglene vedrørende kommunestyrets og Arbeidstilsynets virksomhet som tilsynsorgan etter henholdsvis §§ 4a-7 til 4a-9 og 4a-12 i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene og §§ 18-4 til 18-8 i *lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)* får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter paragrafen her.

Oljedirektoratet fører tilsyn med at reglene i og i medhold av § 12 overholdes innen det ansvarsområde Oljedirektoratet har i petroleumsvirksomheten i henhold til *lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)*. Sjøfartsmyndighetene fører tilsyn med at reglene i og i medhold av § 12 overholdes på skip samt fartøyer og innretninger for øvrig. I sin tilsynsmyndighet kan nevnte myndigheter bruke tilsvarende virkemidler som de har etter gjeldende regler om helseforhold og arbeidsmiljø på skip og innretninger innen petroleumsvirksomheten.

Forsvarsstaben fører tilsyn med at reglene i og i medhold av § 12 overholdes på Forsvarets fartøyer.

Sysselemannen fører tilsyn med at reglene i og i medhold av § 12 overholdes på Svalbard. Sysselemannen kan overlate til Longyearbyen lokalstyre å føre tilsyn for Longyearbyen.

Tilsynsmyndigheten kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra regler gitt i eller i medhold av § 12 og sette vilkår for eventuell dispensasjon. På arbeidsplasser med arbeidsmiljøutvalg skal uttalelse fra utvalget legges ved søknaden. På arbeidsplasser uten arbeidsmiljøutvalg skal uttalelse fra verneombud legges ved.

Kongen kan gi nærmere regler om gjennomføring og utfylling av disse bestemmelser og kan gjøre unntak fra dem.

§ 14 skal lyde:

§ 14 Direktoratets tilsynsansvar

Direktoratet fører tilsyn med at bestemmelsene i §§ 4, 5, 6, 7, 8 og 9, og bestemmelser gitt i medhold av disse lovbestemmelsene, overholdes. *Direktoratet* kan foreta slik granskning og besiktigelse som det finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven.

§ 15 skal lyde:

§ 15 Opplysningsplikt mv.

Enhver plikter etter pålegg av *direktoratet* å gi de opplysninger som er nødvendige for å forebygge helseskader som bruk av tobakk medfører eller gjennomføre gjøremål etter loven.

Direktoratet kan kreve at den som tilvirker eller innfører tobakksvarer gir opplysninger om tobakks-

varens innhold. Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om opplysningsplikten etter første punktum.

Direktoratet kan kreve at den som tilvirker eller innfører tobakksvarer skal legge frem en representativ prøve av produktet eller iverksette undersøkelser som er nødvendig for å vurdere et produkts egenskaper og virkninger. Kostnadene ved slike undersøkelser bæres av vedkommende tilvirker eller importør. *Direktoratet* kan bestemme at kostnadene helt eller delvis skal dekkes av det offentlige.

Direktoratet kan selv iverksette slike undersøkelser, og kan pålegge tilvirker eller importør å bære kostnadene ved undersøkelsen. Kostnadene er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 16 skal lyde:

§ 16 Retting og tvangsmulkt

Finner *direktoratet* at noen av bestemmelsene nevnt i § 14 er overtrådt, kan det pålegge retting av forholdet. Samtidig settes en frist for rettingen. *Direktoratet* kan kreve skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet skal opphøre.

Samtidig med at pålegg om retting gis, kan tvangsmulkt fastsettes. Mulkten løper fra oversittelse av fristen for retting, og kan fastsettes i form av engangsmulkt eller dagmulkt. Mulkten tilfaller staten.

Dersom *direktoratet* ved avdekking av en overtredelse av § 4 eller bestemmelser gitt i medhold av denne, finner særlig grunn til å tro at det vil bli begått nye brudd på reklamebestemmelsene som ikke kan stanses etter *første og annet ledd*, kan det på forhånd fastsette at mulkt vil løpe fra det tidspunkt ny overtredelse tar til. Slik tvangsmulkt kan fastsettes for inntil ett år.

Når særlige grunner taler for det, kan *direktoratet* helt eller delvis frafalle ilagt tvangsmulkt.

For Svalbard kan Sysselemannen fatte vedtak etter denne paragrafen.

Departementet kan gi forskrifter om fastsettelse, beregning og innkreving av tvangsmulkt.

§ 17 skal lyde:

§ 17 Klage på vedtak om retting og tvangsmulkt

Vedtak etter § 16 kan påklages til Markedsrådet. Ved behandlingen i Markedsrådet gjelder de saksbehandlingsregler som er gitt i eller i medhold av lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven) så langt de passer.

§ 18 skal lyde:

§ 18 Forbud mot eksport av snus

Det er forbudt å eksportere snus til land som er medlem av det Europeiske Økonomiske Samarbeids-

område, og som har utferdiget forbud mot omsetning av snus.

Eksportforbudet gjelder ikke for snus som tas med av en reisende til dennes personlige bruk eller til gave for personlig bruk.

Med snus menes i denne bestemmelse tobakksvarer beregnet på oral bruk, laget helt eller delvis av tobakk, med unntak av de tobakksvarer som er beregnet på å røykes eller tygges.

§ 19 skal lyde:

§ 19 Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer forbud eller påbud gitt i eller i medhold av denne lov straffes med bøter. Medvirkning straffes på samme måte. Forsøk straffes som fullbyrdet forseelse.

Departementet kan ved forskrift bestemme at straff for uaktsom overtredelse ikke skal anvendes uten etter advarsel fra politiet.

§ 20 skal lyde:

§ 20 Forskriftshjemmel

Departementet kan gi overgangsregler og forskrifter ellers til gjennomføring og utfylling av bestemmelsene i denne lov.

§ 21 skal lyde:

§ 21 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra lovens ikrafttreden oppheves - - -.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De ulike bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 26. februar 2009

Harald T. Nesvik

leder

Gunn Olsen

ordfører